

3.2.2025

VN/14219/2024

VN/14219/2024-OM-16

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi maakaasun ja nesteytetyn maakaasun maahantuonnin väliaikaisesta rajoittamisesta Venäjän federaatiosta ja Valko-Venäjän tasavallasta sekä laiksi maakaasumarkkinelain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt oikeusministeriön lausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö on arvioinut asiaa vain lausunnossa mainituilta osin. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavan.

1. Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 4 §

Säännösehdotuksen 1 momentin mukaan

”Jos 2 §:n 1 tai 2 momentissa tai 3 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa maakaasun siirto-verkonhaltija on kieltäytynyt jakamasta siirtokapasiteettia yhdysputkessa Suomeen toimitettavalle maakaasulle tai estänyt siirtokapasiteetin käytön taikka jos nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltija on kieltäytynyt jakamasta nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistonsa käyttöoikeutta Suomeen toimitettavalle nesteytetylle maakaasulle tai estänyt käyttöoikeuden käytön, on maahantuojalla oikeus saattaa Tullin ratkaistavaksi, täyttyvätkö 2 §:n perusteet estää maakaasun tai nesteytetyn maakaasun toimitus Suomeen. Tulli ratkaisee hakemuksen viipymättä. Tullin maakaasun tai nesteytetyn maakaasun toimituksen Suomeen estävä päätös on täytäntöönpanokelpoinen muutoksenhausta huolimatta.

Oikeudellisesti vaikuttaisi olevan kyse siitä, että ilmeisesti julkista hallintotehtävää hoitava maakaasun siirtoverkonhaltija (vrt. PeVL 4/2000 vp) on tehnyt päätöksen kieltäytyä jakamasta siirtokapasiteettia tietyille maahantuojalle. Tällöin julkista hallintotehtävää hoitava toimija on tehnyt lakiehdotuksen 2 §:n mukaisen velvoitteen mukaisen arvioinnin asiasta ja asiaa koskevan päätöksen. Kyse vaikuttaisi olevan siitä, että säännösehdotuksessa halutaan mahdollistaa julkisen hallintotehtävän hoitajan päätöstä koskevan oikaisun hakeminen Tullilta. Vaikka säännösehdotuksessa puhutaan hakemuksesta, kyse vaikuttaisi olevan oikaisuvaatimusmenettelystä. Jatkovalmistelussa säännösehdotusta tulee joko muokata siten, että siitä ilmenee selvästi, että kyse on oikaisuvaatimusmenettelystä julkisen hallintotehtävän hoitajan päätökseen. Mikäli katsotaan, että kyse olisi muunlaisesta menettelystä kuin oikaisuvaatimuksesta, tulee se perustella asianmukaisesti.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

Mikäli jatkovalmistelussa katsotaan, että kyse ei olisi julkisesta hallintotehtävästä vastaavasti kuin lausunnossa PeVL 4/2000 vp on todettu, on arvio perusteltava. Mikäli kyse on osittain julkisen hallintotehtävän hoitamiseen liittyvästä asiasta, tulee tämä perustella.

Jatkovalmistelussa on syytä myös selkeyttää, tarkoitetaanko siinä viitata koko 2 §:ään, vai ainoastaan osaan pykälästä.

2. Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 5 §

Säännösehdotuksen mukaan

Tulli voi kieltää maakaasun siirtoverkonhaltijaa jakamasta siirtokapasiteettia yhdysputkessa tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijaa jakamasta nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston käyttöoikeuksia tai määrätä se estämään kyseisten oikeuksien käytön myös omasta aloitteestaan sellaiseen maakaasun tai nesteytetyn maakaasun toimitukseen, joka on 2 §:ssä säädetyn rajoituksen vastainen.

Kyse olisi ilmeisesti Tullille esitettävästä valvontatoimivaltuudesta. Koska pykäläehdotuksessa säänneltäisiin vain tullin valvontatoimivaltaa, jää jossain määrin epäselväksi, mihin ”myös omasta aloitteestaan”-fraasi tarkalleen ottaen viittaa. Ilmeisesti kyse olisi siitä, että Tulli voisi sekä käsitellä 4 §:n mukaisesti julkista hallintotehtävää hoitavan tekemiä päätöksiä koskevia oikaisuvaatimuksia ja sen lisäksi Tulli voisi oma-aloitteisesti panna vireille kieltoa koskevan asian. Säännösehdotusta on syytä selkeyttää jatkovalmistelussa sen kannalta, että siitä ilmenee selvästi, että kyse olisi siitä, että Tulli voi vastata kieltoasian vireilepanosta myös ilman julkista hallintotehtävää hoitavan tekemää päätöstä.

Jatkovalmistelussa on syytä myös selkeyttää, tarkoitetaanko siinä viitata koko 2 §:ään, vai ainoastaan osaan pykälästä.

3. Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 6 §

Esitysluonnoksen 6 §:ssä esitetään, että laki olisi määräaikaan ja se olisi voimassa 31.12.2035 saakka. Voimassaoloaika olisi jossain määrin pitkäkestoinen. Esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa ei kuvata tarkemmin lain määräaikaisuuden kestoa. Voimassaoloaikaa on perusteltu lähinnä seuraavalla yleisperustelujen kappaleella esitysluonnoksen sivulla 11

”Venäjä on osoittanut valmiutensa käyttää sotilaallista voimaa toisia, rauhanomaisesti toimivia valtioita kohtaan omien poliittisten päämääriensä toteuttamiseksi ja se käy tälläkin hetkellä perusteetonta hyökkäyssotaa Ukrainassa. Lisäksi se on merkittävästi lisännyt valtion menojen käyttöä sotilaallisten kyvykkyyksiensä ylläpitämiseksi ja parantamiseksi, ja samalla osoittanut aggressiivisempaa ja sotaishampaa suhtautumista läntisiä valtioita kohtaan. Venäjän armeijan henkilöstömäärä on pyritty voimakkaasti kasvattamaan ja lisäksi Venäjä on kasvattanut merkittävästi sotateollisuuden tuotantoa. Venäjä pitää Suomea epäystävällisenä valtiona ja osoittaa tätä suhtautumista valtiollisessa viestinnässään kansalaisilleen. Nämä tekijät muodostavat yhdessä luonteeltaan pitkäkestoisen turvallisuusuhan. Uhan pitkäkestoisuus huomioitaisiin lain voimassaolon pituudessa, mutta lakiin asetettaisiin määräajoin tapahtuva tarkasteluvelvoite sen voimassaolon tarpeellisuuden ja edellytysten arvioimiseksi, mikäli Venäjän ja Valko-Venäjän toiminnassa tapahtuisi uskotava ja luonteeltaan pysyvä muutos rauhanomaisuuteen. Määräaikaan tarkasteluvelvoite tarvittaisiin myös EU-oikeudellisista syistä.”

Ottaen huomioon se, että esityksen mukainen voimassaoloaika olisi jossain määrin pitkä, säännöskohtaisiin perusteluihin olisi syytä kuvata tarkemmin esitetyn suhteellisen pitkän voimassaoloajan perusteita.

4. Esitysluonnoksen 2. lakiehdotuksen 96 §

Esitysluonnoksen 2. lakiehdotuksen 96 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta. Säännöskohtaisissa perusteluissa sivulla 23 todetaan seuraavasti

”Pykälässä säädettäisiin jatkossa, että myös valtioneuvoston 34 b §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Lainkohta vastaisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaista valitustietä valtioneuvoston päätöksestä.”

Ehdotettu säännös vastaisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöstä. Esitysluonnoksessa ei ole perusteltu, miksi asiasta tulisi säätää erikseen maakaasumarkkina-alueissa. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida vielä tarkemmin tällaisen yleislain säännöksen toistavan samansisältöisen säännöksen tarvetta. Mikäli tämä säännös jätetään esitykseen, tulee ratkaisu perustella asianmukaisesti.

5. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys-jakson lähtökohdista

Sivulla 24 jakson alussa on kuvattu perusoikeuskeskustelun lähtökohdista. Otsikon 12 ja 12.1 välillä oleva jakso pyrkii ilmeisesti kuvaamaan perusoikeusrajoitusarvion lähtökohtia. Jatkovalmistelussa on syytä harkita kyseisen tekstin paikkaa uudelleen, koska säätämisjärjestysarvio liittyy myös muuhun perustuslain sääntelyyn, kuin perusoikeuksiin. Mikäli mainittu jakso pidetään osana säätämisjärjestysperusteluita, tulisi siinä tuoda selkeämmin esiin perustuslakivaliokunnan yleisiä rajoitusedellytyksiä koskeva testi, jota perustuslakivaliokunta soveltaa itse vakiintuneesti. Nyt mainitun perustelujakson sisältö ja tarkoitus argumentaation osana jää jossain määrin epäselväksi osin sen erikoinen sijoituspaikka huomioiden.

Säätämisjärjestysjakson alussa olisi perusteltua kuvata, minkä perustuslain säännösten arvioinnista on kyse. Esitysluonnoksen mukaisessa versiossa on jossain määrin vaikea tunnistaa, minkä perustuslain säännösten arvioinnista säätämisjärjestysjaksossa on kyse.

6. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestysjakson 12.1-alaluvusta

Sivulla 25 todetaan, että

”Lailla rajoitettaisiin maahantuojien mahdollisuuksia hankkia maakaasua tai nesteytettyä maakaasua tietyistä hankintalähteistä. Kyse on yritysten sopimusvapauden kaventamisesta, jota perustuslakivaliokunnan käytännössä on tarkasteltu ainakin omaisuudensuojan kannalta (ks. PeVL 1/2024 vp, s. 3, PeVL 28/2012 vp, s. 2/I, PeVL 15/2004 vp, s. 4/II, HE 309/1993 vp, s. 62/II). Kysymystä voinee tarkastella myös elinkeinovapauden näkökulmasta, mutta joka tapauksessa kyse on perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten arvioinnista (ks. PeVL 28/2012 vp, s. 2/I).”

Tämän kappaleen jälkeen perustelujaksossa kuvataan lähinnä käsitystä siitä, millä perusteilla rajoitus olisi täsmällisesti rajattu, mikä olisi niitä perusteleva painava yhteiskunnallinen tarve ja miten oikeusturvajärjestelyt turvattaisiin.

Perusteluja on välttämätöntä täsmentää jatkovalmistelussa.

Perusteluissa tulisi kuvata tarkemmin, miltä osin katsotaan, että kyse on sopimusvapauden rajoittamista koskevasta arviosta tai muusta perustuslain 15 §:ään liittyvästä arvioinnista ja miltä osin kyse on elinkeinovapauden kohdistuvasta rajoituksesta. Kun tämä arviointiasetus on kuvattu täsmällisemmin, on perusoikeusrajoitusta kuvattava suhteessa kyseiseen rajoitettavaan tai rajoitettaviin perusoikeuksiin.

Perusteluissa sivulla 25 todetaan, että

”Perusoikeuksien rajoitusten olisi oltava täsmällisesti rajattuja. Todisteluvaatimukset lain 2 §:n 3 kohdassa sekä 3 §:ssä jäävät kuitenkin jäljiksi. Laissa kuitenkin määriteltäisiin lähtökohdat todistelulle, jonka olisi perustuttava alkuperätodistuksiin ja rahtiasiakirjoihin tai muihin vastaaviin todisteisiin, jolloin maahantuojalla olisi tarkempi käsitys todisteluvelvollisuuden täyttämiseksi tarpeellisista asiakirjoista, ja toisaalta määritelmällä rajattaisiin maahantuontia valvovien

järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan harkintavaltaa soveltuvista todisteista. Ratkaisua jättää todistelun riittävä sisältö määrittelemättä pidettäisiin tarpeellisena, koska on mahdotonta todeta lainsäädännöllisesti täsmällisesti todistelun riittävydestä erilaisissa tilanteissa, etenkin kun todistelun käyttö maakaasumarkkinoilla on vielä verraten uutta ja todisteluasiakirjojen sisältö vaihtelee. Lisäksi EU-alueen LNGterminaaleissa ei ole ainakaan tällä hetkellä käytössä laajemmassa mittakaavassa massatasejärjestelmää tai vastaavaa järjestelmää, jolloin myöskin on mahdotonta asettaa kansallisessa laissa täsmällisiä vaatimuksia siitä, millaista todistelua tulisi pitää riittävänä, etenkin kun Suomi ei pysty vaikuttamaan siihen, millaiseen järjestelyyn muissa valtioissa olevien LNG-terminaalien osalta päädytään joko kansallisesti tai EU-tasolla. Tämän vuoksi säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat määräykset todisteluasiakirjojen vähimmäissisältövaatimuksista, millä voitaisiin myös varautua mahdollisiin muutoksiin saatavilla olevien todisteiden sisällöissä. Tasapuolisuutta vaatimuksiin eri toimijoiden välillä toisi myös Tullin valvontarooli, jonka kautta todistelun riittävyysvaatimukset täsmentyisivät ajan mittaan ja harmonisoituisivat markkinoilla.”

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytyksiä koskevan arvion yhtenä osana on edellytys siitä, että perusoikeusrajoituksen tulee olla laissa tarkkarajainen ja riittävän täsmällisesti määritetty. Rajoituksen olennaisen sisällön – kuten viranomaiselle lailla luotavan rajoittamistoimivallan käytön edellytysten ja laajuuden – tulee ilmetä laista. Lainatusta perustelukappaleesta vaikuttaa jäävän epäselväksi, pidetäänkö rajoitusta riittävän tarkkarajaisena ja täsmällisesti määriteltynä. Ilmeisesti ajatuksena on, että varsinainen kiello ilmenisi selvästi laista ja asetuksenantovaltuudella jätettäisiin tarkemmin määriteltäväksi se, millä keinolla lain mukaisten velvoitteiden täyttyminen voidaan todistaa. Jatkovalmistelussa on syytä perustella tarkemmin, pidetäänkö perusoikeusrajoitusta tarkkarajaisena ja täsmällisesti määriteltynä. Arviossa on syytä perustella tarkemmin, mikä merkitys täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta koskevassa arviossa on sillä, että todistelun sisältö määrittyisi asetuksella. Arvioon on syytä perustella näin ollen myös asetuksenantovaltuuden täsmällisyyttä.

7. Säättämisyksikön ”Julkisen hallintotehtävän siirto muulle kuin viranomaiselle”-jakso

Esitysluonnoksen sivuilla 26-27 kuvataan 1. lakiehdotukseen liittyvää arviota julkisen hallintotehtävän siirrosta muulle kuin viranomaiselle. Varsinaisesti perusteluteksti sisältää esitysluonnoksen arviointia seuraavan kappaleen verran

”Ehdotuksen mukaan maakaasun siirtoverkonhaltija ei saisi jakaa siirtokapasiteettia ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltija ei saisi tarjota käyttöoikeuksia käsittelylaitteistoon tai sen olisi estettävä siirtokapasiteetin tai käyttöoikeuden käyttö, jos maakaasun tai nesteytetyn maakaasun toimitus Suomeen olisi laissa säädetyn kiellon vastainen. Koska ehdotukseen sisältyy maahantuojan mahdollisuus saattaa kyseisten toimijoiden ensivaiheen kieltäytymisen jälkeen maahantuonnin sallittavuus Tullin ratkaistavaksi, maahantuonnin sallittavuutta koskeva hallintopäätös tehdään Tullissa. Maakaasun siirtoverkonhaltijan ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan toimenpide on lain toimeenpanoa, mutta ei sisällä hallintopäätöksen tekemistä ja siten myöskään julkisen vallan käyttöä. Näillä toimijoilla on myös velvollisuus antaa maahantuojalle kirjallisesti tieto kieltäytymisensä syistä sekä toimittaa tiedot kieltäytymisensä perusteista ja maahantuojan sille antamista tiedoista Tullille, jos Tulli pyytää tietoja. Tiedot annettaisiin Tullin pyynnöstä, koska maahantuojan päätösvallassa on, haluaako se maahantuonnin sallittavuudesta Tullin hallintopäätöksen. Näistä syistä maakaasun siirtoverkonhaltijan tai nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan ei arvioida toteuttavan julkista hallintotehtävää.”

Arvioinnissa on näin siis huomioitu julkisen hallintotehtävän antamisen edellytyksistä kysymys siitä, vaarantaako siirto oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Esitysluonnoksessa on esitetty käsitys siitä, että kyse ei olisi julkisesta hallintotehtävästä. Johtopäätöstä koskevat perustelut vaikuttavat sisältävän lähinnä arviointia siitä, onko perustuslain 124 §:n mukaisesti mahdollista siirtää julkinen hallintotehtävä muulle kuin viranomaiselle. Perusteluista on jossain määrin vaikea tunnistaa perusteluja johtopäätökselle siitä, että kyse ei olisi julkisesta hallintotehtävästä. Perustelut vaikuttavat sisältävän enemmänkin

arviota siitä, voidaanko perustuslain 124 §:n mukainen julkisen hallintotehtävän antaminen tehdä kuin siitä, onko kyse ylipäänsä julkisesta hallintotehtävästä.

Oikeusministeriö katsoo, että perusteluja tulee arvioida uudelleen ja mikäli katsotaan että kyse ei ole julkisesta hallintotehtävästä, tulee se perustella, koska esitysluonnokseen ei sisälly tätä käsitystä koskevia perusteluja. Mikäli katsotaan, että kyse on julkisesta hallintotehtävästä, tulee sen siirtämisen edellytyksiä arvioida asianmukaisesti. Arvioinnissa on syytä ottaa huomioon se, että esitysluonnoksessa on myöhemmin sivulla 30 todettu, että ”Perustuslakivaliokunta on todennut, että maakaasun järjestelmävastuun antaminen siirtoverkonhaltijalle on julkinen hallintotehtävä (PeVL 4/2000 vp).” Perusteluissa on syytä kuvata tämän uuden siirtoverkonhaltijalle asetettavan tehtävän suhteesta tuohon aiempaan perustuslakivaliokunnan lausuntoon.

8. Säättämisjärjestysjakson ”Lainsäädäntövallan delegointi asetustasolle”-jakso

Esitysluonnoksen sivuilla 26-27 arvioidaan asetuksenantovaltuuden asianmukaisuutta. Perusteluissa todetaan seuraavaa

”Sääntelyvallan siirto perustuisi lakiin ja velvoitteesta lainmukaisuuden osoittamiseksi olisi säädetty lain tasolla. Työ- ja elinkeinoministeriölle annettaisiin ehdotuksen mukaan asetuksenantovaltuutus lain 3 §:ään liittyvien todisteluasiakirjojen vähimmäissisältövaatimuksista, mitä voidaan pitää luonteeltaan teknisluontoisena toimena.”

Saman kysymyksen osalta aiemmin säättämisjärjestysjaksossa sivulla 25 on todettu seuraavaa:

”Perusoikeuksien rajoitusten olisi oltava täsmällisesti rajattuja. Todisteluvaatimukset lain 2 §:n 3 kohdassa sekä 3 §:ssä jäävät kuitenkin väljiksi. Laissa kuitenkin määriteltäisiin lähtökohdat todistelulle, jonka olisi perustuttava alkuperätodistuksiin ja rahtiasiakirjoihin tai muihin vastaaviin todisteisiin, jolloin maahantuojalla olisi tarkempi käsitys todisteluvelvollisuuden täyttämiseksi tarpeellisista asiakirjoista, ja toisaalta määritelmällä rajattaisiin maahantuontia valvovien järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteiston haltijan harkintavaltaa soveltuvista todisteista. Ratkaisua jättää todistelun riittävä sisältö määrittelemättä pidettäisiin tarpeellisena, koska on mahdotonta todeta lainsäädännöllisesti täsmällisesti todistelun riittävyydestä erilaisissa tilanteissa, etenkin kun todistelun käyttö maakaasumarkkinoilla on vielä verraten uutta ja todisteluasiakirjojen sisältö vaihtelee. Lisäksi EU-alueen LNGterminaaleissa ei ole ainakaan tällä hetkellä käytössä laajemmassa mittakaavassa massatasejärjestelmää tai vastaavaa järjestelmää, jolloin myöskin on mahdotonta asettaa kansallisessa laissa täsmällisiä vaatimuksia siitä, millaista todistelua tulisi pitää riittävänä, etenkin kun Suomi ei pysty vaikuttamaan siihen, millaiseen järjestelyyn muissa valtioissa olevien LNG-terminaalien osalta päädytään joko kansallisesti tai EU-tasolla. Tämän vuoksi säädettäisiin, että työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat määräykset todisteluasiakirjojen vähimmäissisältövaatimuksista, millä voitaisiin myös varautua mahdollisiin muutoksiin saatavilla olevien todisteiden sisällöissä. Tasapuolisuutta vaatimukseen eri toimijoiden välillä toisi myös Tullin valvontarooli, jonka kautta todistelun riittävyysvaatimukset täsmentyisivät ajan mittaan ja harmonisoituisivat markkinoilla.”

Sivulla 28 todetaan, että asetuksenantovaltuus olisi teknisluonteinen toimi, mutta toisaalta sivulla 25 todetaan, että asetuksella määriteltäisiin todisteluvaatimuksen sisältö. Jatkovalmistelussa tätä arviointia on syytä selkeyttää sen osalta, onko asetuksenantovaltuus tekninen vai ei.

9. Säättämisjärjestysjakson luku ” 12.2 Laki maakaasumarkkinalain muuttamisesta”

Kuten jakson 12.1. osalta, olisi jakson alussa syytä kuvata, minkä perustuslakiin liittyvien kysymysten arvioinnista asiassa on kyse.

Jaksossa sivulla 28 todetaan

”Menettelyn valtiosääntöisessä arvioinnissa rajoitusten merkityksellä on eri sävyjä tilanteissa, joissa kaasun siirto on tai ei ole käynnissä. Tällä hetkellä Imatran yhdysputki ei ole käytössä,

minkä vuoksi rajoituksella ei puututtaisi voimassa oleviin toimitussopimuksiin. Tosin toimenpiteen käyttö estäisi käytännössä tällaisessa tilanteessa myös uusien toimitussopimusten tekemisen, minkä vuoksi sitä olisi tarkasteltava yritysten sopimusvapauden kaventumisen näkökulmasta.”

Perustelujen lukijalle jää epäselväksi, mihin lauseella ”Menettelyn valtiosääntöisessä arvioinnissa rajoitusten merkityksellä on eri sävyjä tilanteissa, joissa kaasun siirto on tai ei ole käynnissä.” viitataan. Jos kyse on siitä, että asiaa halutaan arvioida vallitsevan nykytilan ja toisaalta lainsäädännön näkökulman kannalta, olisi se syytä ilmaista suoraan sen sijaan, että puhutaan epämääräisemmästä käsitteestä ”eri sävyjä”.

Koska kyse on lainsäädännöllä tehtävästä rajoituksesta, tulee rajoitusta arvioida säätämisyjärjestysjaksossa sen oikeudellisen luonteen kannalta. Sen lisäksi on mahdollista tuoda esiin asian arvioinnin kannalta merkityksellisiä tosiasiallista nykytilaa koskevia näkökohtia, mutta oikeudellinen arvio tulee tehdä asian oikeudellisen merkityksen kannalta.

Perusteluissa on arvioitu kysymystä siitä, onko rajoitus täsmällinen ja tarkkarajainen perusoikeusrajoitus. Perustelujen sivulla 28 on todettu seuraavasti

”Käyttöperusteet eli riskit, joita toimivaltuudella pyritään suojaamaan, sekä toimivaltuuden laajuus arvioidaan pääosin tarkkarajaisiksi. Hybridioperaation uhan torjunta tarkoittaa kuitenkin yleisempää varautumista mahdolliseen hybridioperaatioon abstraktimmalla tasolla, minkä vuoksi säännöksen käyttöala laajenee konkreettisia uhkatilanteita laajemmalle tasolle. Teknisesti maakaasujärjestelmää ei ole mahdollista valvoa siten, että toimivaltuuden käyttö olisi mahdollista rajata vain konkreettisen uhan tilanteisiin, minkä vuoksi riskiä ehkäiseviä tai poistavia toimenpiteitä olisi voitava tehdä jo yleisemmän, abstraktimman uhan vallitessa. Abstraktin vaaran potentiaalisen käyttölaajuuden vuoksi edellytettäisiin, että uhan on oltava perusteltu. Uhkaa voitaisiin pitää perusteltuna esimerkiksi tilanteessa, jossa turvallisuusviranomaisilta saataisiin tietoja, joiden perusteella kolmannesta maasta tulevan yhdysputken kautta tapahtuvan vahingollisen toimenpiteen uhkatasoa voidaan pitää selvästi kohonneena tai joissa turvallisuustilanne on yleisesti ja poikkeuksellisesti jännitteinen Suomen ja yhdysputkeen yhdistyvän kolmannen maan välillä.”

Koska perusteluissa todetaan nimenomaisesti, että valtuuden laajuus arvioidaan ”pääosin tarkkarajaiseksi”, jää epäselväksi, katsotaanko esityksen olevan perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa hyväksyttävä perusoikeusrajoitus. Perusteluja on välttämätöntä täsmentää tältä osin.

Esitysluonnoksessa esitetään, että 34 b §:n mukainen toimivalta maakaasun siirron keskeyttämisestä päättämiseen olisi valtioneuvoston yleisistunnolla. Esitysluonnoksessa ei vaikuta perustellun sitä, miksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi on päätetty esittää juuri valtioneuvoston yleisistuntoa. Tätä olisi syytä perustella. Lisäksi säätämisyjärjestysjaksoa olisi syytä täydentää sen osalta, miten siirtoverkonhaltijan oikeutta keskeyttää väliaikaisesti tulee arvioida suhteessa perustuslain 124 §:n mukaisen merkittävän julkisen vallan käytön siirtämistä koskevan rajoitteen kannalta.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Lauri Koskentausta

VN/14219/2024-OM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: